

מסורת הש"ס
עם הוספות

א [חולין פ"א, כ] לעיל
ד: פסחים פ"ד סנהדרין
טו. חולין פ"ב: כ"א. קמ"א:
תמורה ד: שבעות ג;
ג [ינמות ק"א חולין
פ"ד: כ"א, ז' תמורה
ג: שבעות כ"א,
ה] מוספתא מכות
פ"ד, ו' חולין קמ"א.
ז [קמ"ג י"ג ו"ג רש"ש,
ז] לעיל טו. תמורה ה].
ח [לעיל טו. חולין
קמ"א, ט] גיטין ל';
י [גיטין לו. נדרים מו.
ערכין כ"ג. ט] ח"ל ד'
טו: טו, ט"ו, ט"ו ו"כ.
ב"מ קטו: סוד"ה וחיבי
עיי"ש, ט] כתובות לב
ע"ב.

הגהות הב"ח

א] גמרא א"ר יומן
אומר רבי יהודה
משום רבי יוסי הגלילי:
ב] שם א"ר יומן אנו
אין לנו: א] רש"י ד"ה
על דעת רבי שמאלה
עון, י"ב דגלה עון לא מני
להדירה דהא משמע
לה: ד] תוס' ד"ה אי
דקטלה וכו' שהרבה
בשוגג, י"ב פ' ודלמה
ס"ל חייב מיתות שוגגין
חייבין מלקות עין פ' אלו
נעוות סוף דף ל"ד:

גליון הש"ס

גמ' אי דקמ"ה קם ליה
בדרבה מיניה. קשה לי
הא משכחת דימיה טריפה
דאינו חייב מיתה ומכל
מקום שפוטו היה החייב
עליו דלא יוכל לשלמה
העשה דלא מיהא לאשה
ו"ע: תוס' ד"ה אי
וכו' ביון דהרבה ש"ס
במתכותיו. קשה לי דמ"מ
משכחת צמוד ולא אמרו
ב"ה:

תורה אור השלם
א] וְלֹא תוֹחֲרוּ מִמֶּנּוּ
עַד בָּקָר וְהַגְּדוּר מִמֶּנּוּ
עַד בָּקָר בְּאֵשׁ תִּשְׂרָפוּ:
[שמות יב, י]
ב] לֹא תַעֲשֶׂה אֶת הַרְעָה
וְלֹא תִגְדֹּר לֹא הַקֵּין
פְּעֻלָּת שְׂכִיר אֶתְךָ עַד
בֶּקֶר: [ויקרא יב, יג]
ג] וְהָיָה כִּי יִחַטְּוּ אִישׁ
וְהָשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר
גָּזָל אוֹ אֶת הָעֶשֶׂק אֲשֶׁר
עָשָׂה אוֹ אֶת הַפֶּקֶדוֹן
אֲשֶׁר הֶקְדַּף אֹתוֹ אוֹ
אֶת הָאֶבְדָּה אֲשֶׁר
קָנָא: [ויקרא ה, כג]
ד] כִּי תִשֶׂה בְרַעְדֶּךָ
מִשָּׂאת מְאֻמָּה לֹא
תְבֹא אֶל בֵּיתוֹ לְעֵבֶט
עֲבֹמוֹ: [ויקרא כ, י]
ה] הָשִׁב תִּשָּׁב לֹא אֶת
הָעֵבֶט פְּבֹא הַשְּׂמִשׁ
וְשָׁב בְּשִׁלְמֹתוֹ וּבְרֶכֶךְ
יָקָד תְּהִיָּה עֲדָקָה לְפָנֶי
יְיָ אֱלֹהֶיךָ: [ויקרא כ, יג]

ליקוטי רש"י

[התחלה ב"ד טו:]
אין לוקין עליו. לכהי
תקו לעשה לומר אם עבר
על הלאו ועשה זאת ויכל
לא תקח האם ואם לקח שלם תשלם.
אם לא כן לא קיימו מוחך כלי דיבור ללאן דתני
קיימו ולא קיימו אלא משלם מוחך כלי דיבור ואינו לוקה ואם לא שלם לוקה ונריך לשלם אחר לקימה משמע ולמאן דתני טעלו
ולא צטלו צני עד שימטו אוחה ואי לא לא לן [חולין פ"א, אונס. נערה נזולה. אם ישראל הוא. שיקול לקיים העשה
וחזרה ממחר ואינו לוקה. ואם בהן הוא. שאסור נגרשה לוקה ואינו מחויב [לעיל טו]. נדר שהודר ברבים. נודרת
צני עשרה וקסבר נדר שהודר צניס אין לו הפסד [גיטין לה]. ע"ה דעת רב"ם. כן יאמרו לו הרי אנו מדיקין אותך על
דעתנו [גיטין לו]. שאומרים לו נדר [ערכין כג].

אלו הן הלוקין

משום דה"ל לאו שאין בו מעשה. אצל משום התרת ספק לא הוה
מפטר דהתרת ספק שמה התראה: משום דהויה לה התראה
ספק. אצל משום לאו שאין בו מעשה לא הוה מפטר דקסבר לאו
שאין בו מעשה לוקין עליו: ותרתיייהו א"ר רבי יהודה. דלומר

פרק שלישי

מכות

טז.

אי דקמ"ה קם ליה בדרבה מיניה. ואם נתמז א"כ לא צטלה איכו
ואם תאמר דלמא מיידי דקטלה ומ"מ לא הוה קם ליה דדרבה
מיניה דמיידי שהרבה צשוגג (ד) ו"ל דא"כ היינו כמו מתה מאליה
כיון דהרבה שלא צמתינון כך הקשה מש"מ ומירך:

כגון שהדירה ברבים. פי' הקוננו

שמאלה לה עון שאסורה לו
והדירה ולא נראה דא"כ אינו מנזה
לקיימה אלא נראה שהדירה בלא
שום עון ושפיר חל עליה כגון דלומר
קונס תשמין עלי כליתא צנדרים
(דף פ"א:): **והוא איכא העבט**
תעביטו לא תבוא אל ביתו השב
תשיב לו ומשכחת לה ב"ו. וא"כ והא
הוה עשה שקדמו לאו דהשתט העבט
שיך קודם שיעצור לין אל צמו
לעצט עצטו דצמטנו צרשות שיך
השתט העבט¹ ו"ל דרשינן צפרק
אלו מליכות (צ"מ לא): מיתורא דהשת
תשיצ דקאי למשכנו שלא צרשות
א"כ על כרחך שיך עשה דהשת
תשיצ לו לאחר שצער כדלמרין
לעיל² אם אינו ענין לפניו תנאו ענין
לאחריו: **התם איתא בתש"ב**

כשטרפו וחייב ממון הלך לא
משכחת ציה בטלו דכל אימת דיש לו³
ממון לא ילקה⁴ ויש ספרים דגרסי
ואינו לוקה ומשלם כלומר הכא על
כרחך אינו לוקה הואיל ומיפטר
במשלמין אצל ליכא לפרושי דתרי
לא עדיין ליה מלקות וממון משום
כדי רשעמו⁵ והלך משלם ואינו
לוקה דזה אינו חדא דא"כ אדרבה
יש לנו לומר ילקה ולא ישלם דצ"ה
אלו נערוט (כמוצט דף טז): אמר ר'
יחסן דהיכא שמנינו ממון ומלקות
מילקא לך ממנוא לא משלם ועוד
דא"כ

הבנים רבי יהודה אומר לוקה ואינו משלם וחכ"א משלם ואינו לוקה זה
הכלל כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה אין חייבין עליה א"ר יחסן
(ג) אין לנו אלא זאת ועוד אחרת א"ל ר' אלעזר היכא א"ל לך תשכח נפק דך
ואשכח דתניא⁶ אונס שגירש אם ישראל הוא מחזיר ואינו לוקה ואם כהן
הוא לוקה ואינו מחזיר הניחא למאן דתני⁷ קיימו ולא קיימו אלא למאן
דתני ביטלו ולא ביטלו בשלמא גבי שילוח הקן משכחת לה אלא אונס
ביטלו ולא ביטלו היכי משכחת לה⁸ אי דקמ"ה קם ליה בדרבה מיניה
אמר רב שימי מחוזנאה⁹ כגון שקיבל לה קידושין מאחר אמר רב¹⁰ אי שוויתיה
שליח איהי קא מבטלא ליה אי לא שוויתיה שליח כל כמיניה ולא כלום
היא אלא אמר רב שימי מנהרדעא כגון שהדירה ברבים הניחא¹¹ למ"ד
נדר שהודר ברבים אין לו הפרה אלא למ"ד יש לו הפרה מאי איכא למימר
דמדירה לה על דעת רבים דאמר¹² אמימר הלכתא נדר שהודר ברבים יש
לו הפרה ו"ע דעת רבים אין לו הפרה ותו ליכא והא איכא (סימן גו"ל משכ"ן
ופא"ה) גזל דרחמנא אמר¹³ לא תגזול¹⁴ והשיב את הגזלה משכונ דרחמנא
אמר¹⁵ לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו¹⁶ השב תשיב לוי¹⁷ העבוט כבא השמש
ומשכחת לה בקיימו ולא קיימו וביטלו ולא ביטלו התם כיון דחייב בתשלומין
האין לוקה ומשלם מתקיף לה רבי זירא הא איכא משכונו של גר ומת הגר
התם

תני ר' יהודה טעמא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב חייב. ופריך ר' יחסן דאמר כי האי יהודה משום ר'
יוסי הגלילי כל לא תעשה שבתורה יש בו מעשה לוקין עליו אין בו מעשה אין לוקין חוץ מן הנשבע ומימר והמקלל
את חברו בשם. אי הכי קשיא דר' יהודה אדר' יהודה הכא תני טעמא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב לוקה
מכלל דלאו שאין בו מעשה לוקין עליו והדר תני כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו. ופריך ר' יחסן דאמר ר'
עליו. הא דר' יוסי הגלילי רביה דאמר אין לוקין עליו. וכן פריך ריש לקיש בהתראת ספק תרי תנאי ואלכ"א דר'
יהודה. תנן התם במסכת שחיטת חולין הנוטל אם על הבנים ר' יהודה אומר לוקה ואינו משלם ויהוה ומשלם ואינו
לוקה. זה הכלל כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה אין חייבין עליה. א"ר יחסן אנו אין לנו אלא זאת ועוד
התם ר' יהודה טעמא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב חייב. ופריך ר' יחסן דאמר כי האי יהודה משום ר'
יוסי הגלילי כל לא תעשה שבתורה יש בו מעשה לוקין עליו אין בו מעשה אין לוקין חוץ מן הנשבע ומימר והמקלל
את חברו בשם. אי הכי קשיא דר' יהודה אדר' יהודה הכא תני טעמא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב לוקה
מכלל דלאו שאין בו מעשה לוקין עליו והדר תני כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו. ופריך ר' יחסן דאמר ר'
עליו. הא דר' יוסי הגלילי רביה דאמר אין לוקין עליו. וכן פריך ריש לקיש בהתראת ספק תרי תנאי ואלכ"א דר'
יהודה. תנן התם במסכת שחיטת חולין הנוטל אם על הבנים ר' יהודה אומר לוקה ואינו משלם ויהוה ומשלם ואינו
לוקה. זה הכלל כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה אין חייבין עליה. א"ר יחסן אנו אין לנו אלא זאת ועוד
התם ר' יהודה טעמא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב חייב. ופריך ר' יחסן דאמר כי האי יהודה משום ר'
יוסי הגלילי כל לא תעשה שבתורה יש בו מעשה לוקין עליו אין בו מעשה אין לוקין חוץ מן הנשבע ומימר והמקלל
את חברו בשם. אי הכי קשיא דר' יהודה אדר' יהודה הכא תני טעמא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב לוקה
מכלל דלאו שאין בו מעשה לוקין עליו והדר תני כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו. ופריך ר' יחסן דאמר ר'
עליו. הא דר' יוסי הגלילי רביה דאמר אין לוקין עליו. וכן פריך ריש לקיש בהתראת ספק תרי תנאי ואלכ"א דר'
יהודה. תנן התם במסכת שחיטת חולין הנוטל אם על הבנים ר' יהודה אומר לוקה ואינו משלם ויהוה ומשלם ואינו
לוקה. זה הכלל כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה אין חייבין עליה. א"ר יחסן אנו אין לנו אלא זאת ועוד
התם ר' יהודה טעמא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב חייב. ופריך ר' יחסן דאמר כי האי יהודה משום ר'
יוסי הגלילי כל לא תעשה שבתורה יש בו מעשה לוקין עליו אין בו מעשה אין לוקין חוץ מן הנשבע ומימר והמקלל
את חברו בשם. אי הכי קשיא דר' יהודה אדר' יהודה הכא תני טעמא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב לוקה
מכלל דלאו שאין בו מעשה לוקין עליו והדר תני כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו. ופריך ר' יחסן דאמר ר'
עליו. הא דר' יוסי הגלילי רביה דאמר אין לוקין עליו. וכן פריך ריש לקיש בהתראת ספק תרי תנאי ואלכ"א דר'
יהודה. תנן התם במסכת שחיטת חולין הנוטל אם על הבנים ר' יהודה אומר לוקה ואינו משלם ויהוה ומשלם ואינו
לוקה. זה הכלל כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה אין חייבין עליה. א"ר יחסן אנו אין לנו אלא זאת ועוד

עין משפט
גר מצוה

בו א מיי פ"י מהל קרן
פסח הל' יא ופי"ח
מהל' פסולי המוקדשים
הלכה ט:

בו ב מיי פי"ח מהל'
סנהדרין הלכה א
[ונכר אלפס שטעות סוף
פ"ד דף ט"ג]:

בח ג מיי טס הלכה ז
[ונכר אלפס טס]:

כז ד מיי פי"ג מהל'
שמיטה הלכה א סמג
עשין סה טו"ט ע"ד ס'
לכ סעף ו:

ה ה מיי פי"א מהל' נערה
הלכה ז ועין צ"ח
צפט"ו מהלכות סנהדרין
הל' ז:

הא ו מיי פי"ו מהל'
שטעות הל' ח סמג
לארין לא טו"ט ע"ד ס'
לכ סעף ג:

הב ז מיי טס טו"ט ע"ד טס
סעף כא:

הג ח מיי פט"ו מהל'
סנהדרין הל' יב ופי"ח
הלכה ז ופי"ג מהל' גניבה
הל' א ופי"א מהל' נערה
הלכה יא ופי"ו מהל'
מרומות הלכה ו ופי"ד מהל'
חובל הל' ט טור ח"מ ס'
ט:

הגהות וציונים

א] ומימר. יעב"ח
(גליון): ז' צ"ל ד"ה
יעב"ח (גליון) וכ"ה
בכתי"ב: ג] לפנינו בקרא
את העבט (גליון):
ד] צ"ל דאם (בא"ה):
ה] נראה להוסיף והא ד'
הוי (עפ"י תוס' ר"פ תוס'
שאנן, עיי"ש): ו] עיין
מהר"ם (גליון): ז] תוס'
ר"פ דכל אימת דישלם
ממון:

רבינו הננאל

ותרוייהו אליבא דר'
יהודה דתניא ולא
תויתרו ממנו עד בקר בא
הכתוב ליתן עשה אחר
לא תעשה לומר שאין
לוקין עליו דברי ר'
יהודה. ר' יחסן דייק הכי
טעמא דבא הכתוב הא
לא בא הכתוב לוקה
אלמא התראת ספק שמה
התראה. וריש לקיש דייק
לאו שאין בו מעשה
לוקין עליו. ואקשינן
לריש לקיש והא
התראת ספק היא
שמתיין בו לא תויתרו
ויתכן שלא יותיר ואם
יותיר ישרפנו ולמה אמר
טעמא דבא הכתוב הא
לא בא הכתוב חייב.
ופריך ריש לקיש
דאמר (בא"ד דלא כר')
[כאיך תנא דר' יהודה
דתנין בענין מי שגירש
אשתו ולא שהתה ג'
חדשים וניסת וילדה ואין
ידוע אם בן ט' לראשון
אם בן ז' לאחרון ועמד
זה הילוד והכה זה וחזר
והכה זה קילל זה וחזר
וקילל זה כו'. ר' יהודה
אומר בבת אחת חייב
שאחד מהן אביו, בזה
אחר זה פטור שמפני
כשמתיין בו כך אומרים
לו אל תכה זה שאם
תחזור ותכה האחר
תחייב נמצאת התראה
זו בספק שיתכן שלא יכה
ושלא יקילל האחר ולא
יתחייב וכל כי האי גוונא
בהתראת ספק פטור.
ואקשינן ולר' יחסן
לאו דנותר לאו שאין
בו מעשה הוא אלא

תני ר' יהודה טעמא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב חייב. ופריך ר' יחסן דאמר כי האי יהודה משום ר'
יוסי הגלילי כל לא תעשה שבתורה יש בו מעשה לוקין עליו אין בו מעשה אין לוקין חוץ מן הנשבע ומימר והמקלל
את חברו בשם. אי הכי קשיא דר' יהודה אדר' יהודה הכא תני טעמא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב לוקה
מכלל דלאו שאין בו מעשה לוקין עליו והדר תני כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו. ופריך ר' יחסן דאמר ר'
עליו. הא דר' יוסי הגלילי רביה דאמר אין לוקין עליו. וכן פריך ריש לקיש בהתראת ספק תרי תנאי ואלכ"א דר'
יהודה. תנן התם במסכת שחיטת חולין הנוטל אם על הבנים ר' יהודה אומר לוקה ואינו משלם ויהוה ומשלם ואינו
לוקה. זה הכלל כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה אין חייבין עליה. א"ר יחסן אנו אין לנו אלא זאת ועוד
התם ר' יהודה טעמא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב חייב. ופריך ר' יחסן דאמר כי האי יהודה משום ר'
יוסי הגלילי כל לא תעשה שבתורה יש בו מעשה לוקין עליו אין בו מעשה אין לוקין חוץ מן הנשבע ומימר והמקלל
את חברו בשם. אי הכי קשיא דר' יהודה אדר' יהודה הכא תני טעמא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב לוקה
מכלל דלאו שאין בו מעשה לוקין עליו והדר תני כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו. ופריך ר' יחסן דאמר ר'
עליו. הא דר' יוסי הגלילי רביה דאמר אין לוקין עליו. וכן פריך ריש לקיש בהתראת ספק תרי תנאי ואלכ"א דר'
יהודה. תנן התם במסכת שחיטת חולין הנוטל אם על הבנים ר' יהודה אומר לוקה ואינו משלם ויהוה ומשלם ואינו
לוקה. זה הכלל כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה אין חייבין עליה. א"ר יחסן אנו אין לנו אלא זאת ועוד